

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй
Верховно Советей ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

(5705)
ФЕВРАЛИИН
19
СУББОТО
1949 он

Сөн 20 мүнгэн

1949 ондо хүдөө нотагуудта социалистическэ байгуулалтын
гол шухала зорилгонь юу байнаб гэхэдэ, хүдөө ажалай артелише
ажахын-эмхидхэлэй талаар улам саашань бэхижүүлхэ ба кол-
хозуудай хамтын зөөрише арбидхаха ябадал болоно.

(„Колхозууд, МТС ба совхозуудай хабарай тарилгада бэлдхэлэй
ябаса тухай“ ССР Союзай Министруудэй Советей ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолшоо).

ССР Союзай Министруудэй Советтэ ба ВКП(б)-гэй ЦК-да

КОЛХОЗУУД, МТС БА СОВХОЗУУДАЙ ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЭЙ ЯБАСА ТУХАЙ

Колхозууд, машинно-тракторна
станцинууд болон совхозууд
ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска
депутэй шиндхэбэрине ба СССР-
эй арадай ажахыс бэргээн бодхоо-
но ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбтэ
дүргэлтэ болгожо, хүдөө ажахыс
бэхижүүлхэ хэрэгтэ нилээд эхээн
ажалтануудыс туйлаба. Колхоз-
уудай, МТС ба совхозуудай хү-
дөөжилгүшэдэй угаа ехэ эмхи-
дхээр ажаллаһанай ба материал-
но-техническэ ээбсэг хэрэгсэлнүү-
дэ дэмжэ зүбөөр ашаглан хэрэг-
лэһэй эсэстэ, 1948 ондо хабарай
тарилгада ба ургаса хуряалга хадаа
дүргэлтэ жэлүүдтэ орходоо үлэмж
богоничон болзор соо дүргэлтэ
эһэн байгаа. Поволжыын эхээн
территори дээрэ метеорологическа
словоинуудай таарамжагүй байгаа-
һаань, бүхы СССР дотор ороо-
тоо культурануудай валова урга-
һаань 7 миллиард гаран пүд боло-
до, дайнай урда тээхи хэмжээндэ
соком хүрэнэ байба, тинхэдэ дун-
да жэшээгээр, нэгэ гектарһаа аб-
һаань ороотоо культурануудай ур-
һаань дайнай урда тээхи хэмжээ-
ндэ үлү гараһан байха юм. 1948
ондо колхозуудта ба совхозууд-
та хамтын адуу малай тоо толгойе
нилээд олошоруулха ба тэдэнэй
шаг шэмэ түгэлгыс эхэдтэхэ яба-
һаань туйлагдаба.

Үлдэй үедэ машинно-тракторна
станцинуудай хүдэлмэри яһала
дээр байжарһан байха юм. Үнэг-
нжэ жэлдэ колхозуудта МТС-
дэй хэһэн хүдөө ажахын хүдэл-
мэри 1947 онойхидо орходоо 23
процентээр ехэ болоһон байгаа.
1948 оной намар колхозуудта ба
совхозуудта намарай тарилга ба
хабарай пар хахалалга амжалта-
тайгаар үнэгэргэдэһэн байна. На-
марай ороотоо культурануудыс
тариха түсэбтэ колхозууд 106,5
процент дүргэлтэ байба. 1949 ондо
процент дүргэлтэ байба. 1949 ондо
ургаса абахар колхозуудта тариг-
һан намарай тарьяан недондоной-
һаань орходоо 2,8 миллион гекта-
р ехэ болоо энэ. Зүгөөр, Горь-
ковский, Тамбовский, Рязанска, Смо-
ленский, Тульская областнуудай кол-
хозуудта 1949 ондо ургаса абаха
намарай шенисын тарилга хэһэ
түсэб дүргэлтэ байшоо. Энэ
жэлдэ хабар тарилгада культуранууд
тариха хэрэгтэй намарай пар 1948
ондойхон 14,6 миллион гектараар
иү хахалгада.

Хэрбэ партийна, советскэ, хү-
дөө ажахын органууд болбол хо-
ломдожо ябаһан колхозууд, МТС-
д ба совхозуудыс ажахын-эмхид-
хэлэй талаар бэхижүүлхэ ба хаба-
рай тарилгада бэлдхэлэ болон тэ-
ржэни үнэгэргэхэ хэрэгтэнь шухала
туһалмажа үзүүлхэ тухай анхара-
һаань эхээр табан байгаа һаань,
түдөө ажахын талаар 1948 оной рэ-

зультадууд хураггүй ехэ байжа
болохо нэн. 1948 ондо хабарай та-
рилгын эхилхэ багта хэдэ-хэдэн
колхозуудта, МТС ба совхозуудта
угаа олон тракторнууд, хүдөө ажа-
хын машиннууд хэблэгдэн забга-
даадгүй байшоо, мүн тэршэлэн үрхэ
хүрэнгэ, мори унаа ба бусад мате-
риально-техническэ зэмсэг хэрэг-
сэлнүүд мууса бэлдэгдэн байжа,
тэрэнь эдэ колхозуудта ба совхо-
зуудта тарилгын хүдэлмэрине ун-
жагайруулха болон хүдөө-ажахын
культурануудай ургасыс дошо-
луулха ябадалда хургабэ.

1949 ондо хүдөө нотагуудта со-
циалистическэ байгуулалтын гол
шухала зорилгонь юу байнаб гэхэдэ,
хүдөө ажалай артелише ажа-
хын-эмхидхэлэй талаар улам сааш-
ань бэхижүүлхэ ба колхозуудай
хамтын зөөрише арбидхаха ябадал
болоно. Газартарьялангай талаар гол
шухала зорилгонь хадаа ороотоо
культурануудай ургасыс али бүхы
аргаар дээшлүүлхэ, техническэ
культурануудай, илангаяа хлопчат-
ник, сахарна свекло, лен-долгунец,
үлһа, мүн тэршэлэн олон жэлэй
ногоонуудай үрхэ үйлдэбэрилен гар-
гала ябадалыс ехэ болгохо байна.
СССР-эй европейскэ хубинь тала
газартай ба модото тала газартай
районуудта үндэр ехэ ба тогтуури-
тай ургаса абаха ябадалыс хангаа-
һын тулада, колхозууд, МТС ба
совхозууд полинуудыс хамгаалха
модо буулгаха түсэбтэ бөлүүлдэ,
ногоо тарилгада севооборотуудыс
нэбтэрүүлэн тарааха, убанай хаалта
ба нуурагуудыс байгуулха тушаа
энэ жэлдэ эхээн хүдэлмэри хэһэ
ушартай.

Хүдөө ажахыс хүгжөөн дэбжүүл-
хэ тушаа 1948 ондо туйлагдаһан
результатууд ба гүрэнэй зүгөө
колхозуудта үзүүлһэн эхээн туһа-
ламжа болбол колхозуудта, МТС
ба совхозуудта газар элдүүлгын
культурыс улам саашань дэбжүүл-
хэ болон ажалай бүтээсыс ехэ бол-
гоһоной үндэһэ йуури дээрэ 1949
ондо хүдөө ажахын үмэнэ табиг-
дад байһан зорилгоонуудыс амжал-
татайгаар дүргэлтэ тулада шухала
хэрэгтэй услови бии болгобо.

Мүнөө гол шухала юумэ юу бай-
наб гэхэдэ, колхозууд, МТС ба
совхозууд энэ хабарай полевоё хү-
дэлмэридэ хаһа саг соонь али бүхы
талаарнь бэлдхэл хэһэ ба хаба-
рай тарилгыс эмхитэйгээр үн-
гэргэхэ зэргэтэй.
СССР-эй хүдөө ажахын Минис-
терствын, СССР-эй совхозуудай
Министерствын, нотагуудай парти-
йна ба советскэ органуудай тоо-
соото эмхидхэлүүд дээрээһэн хара-
һаань, колхозуудай, МТС ба совхо-
зуудай хабарай тарилгада бэлдхэ-
лэй ябасан доро дурсагдаһан тоо
мэдэнтүүдээр тодоржо гарана
гэбэл:

тарилгада севооборотуудыс болон
бусад агротехническэ хэмжээ-
ябуулгануудыс хурдан түргэнөөр
ашаглан хэрэглэхэ хэмжээндэ түс-
эбүүд соо хараалагдана. Тү-
рүүшүүлэй дүй дүршэлэй үндэһэ
йуури дээрэ олоһон колхозууд,
бригаданууд ба звенонууд хүдөө
ажахын культурануудай ургаса
абахар, адуу малай тоо толгойе
олошоруулан үсхэхөөр ба тэдэнэй
ашаг шэмэ дээшлүүлхээр өөһэдэ
тэнь тогтоолоһон түсэбүүдэ үлү-
лэн дүргэхэ гэһэн уялгануудыс
абанад.

Гансахан Украинска ССР дотор
түсэбтэ дээгүүр уялгануудыс
31 мянга гаран колхозууд,
37 мянган бригаданууд ба
369 мянган звенонууд абанай бай-
ха юм. Энэ жэлдэ колхознигууд
үйлдэбэрин түсэбүүд ба даал-
габаринуудыс зохоожо байха-
даа, ороотоо, техническэ, тобото,
овошной культурануудай ба ногоо-
нуудай тарилга хэһэн бүхы талмай-
һаа үндэр баян ургаса абаха гэһэн
уялгануудыс абадаг байһанинь
онсо илгаатай байха юм.

Киевскэ областин Шполянска
районной колхозууд бүхы ороотоо
культурануудыс тариха 26 мянган
гектар газар дээрээһэн, гектар бү-
рийн 22 центнер гэхэ гү, али түсэ-
бөөр тогтоодоһондо орходоо 3—4
центнерээр үлү ехэ, сахарай свек-
ло тариха, 5,6 мянган гектар газар-
һаа гектар бүрийн 250 центнер
гэхэ гү, али түсэбтэ тогтоодоһондо
орходоо 60 центнерээр үлү ехэ,
кукуруза тариха 1 мянган гектар
газарһаа гектар бүрийн 83 центнер
гэхэ гү, али түсэбтэ тогтоодо-
һондо орходоо 4 дахин шахуу үлү
ехэ, шара будаа тариха 1,2 мянган
гектар газарһаа гектар бүрийн. 35
центнер гэхэ гү, али түсэбтэ тог-
тоодоһондо орходоо 2 дахин ехэ
ургаса ургуулха гэһэн уялга абаба.

Мүн тэршэлэн ургаса абаха түс-
эбтэ үлүүлэн дүргэхэ гэһэн уял-
гануудыс Сталинска областин
Марьинска, Старо-Бешевскэ райо-
нуудай, Краснодарска хизаарай
Брюховецкэ ба Усть-Лабинскэ
районуудай, баһа бусадшыс
областьнуудай, хизаарнуудай ба
республиканиудай олоһон колхозу-
удта абадаг байна гэһэ.

Мүн тинхын хажуугаар, олоһон
областьнуудта, хизаарнуудта ба
республиканиудта, илангаяа Мор-
довска АССР-тэ, Тульская, Ивановска,
Владимировска областнуудта
партийна, советскэ ба хүдөө ажа-
хын органууд 1949 ондо хүдөө
ажахыс хүгжөөхэ түсэбүүдэс кол-
хозуудта хүргэхэ хэрэгтэ оройтуул-
гаша ба колхозуудай үйлдэ-
бэрин түсэбүүдэс болон бригада-
нуудта, звенонуудта түгэхэ даалга-
баринуудыс зохоожо хүдэлмэрине
хангалтаггүйгөөр эмхидхэжэ байна.
Ажалай бүтээсыс ехэ болгохоор
хараалжа, ажал хэһэ нормоноору-
дыс ба ажалта үдэрөөр сэгнэхэ заа-
баринуудыс олоһон колхозуудта
түдөө хүрэтэр шэнээр хараалдуй
ба захиргаанай-управленческэ хү-
дэлмэрилгүшэдэй тоо үсөөн бол-
гоодуй байха юм. Үйлдэбэ-
рин түсэбүүдэс зохоожо тушаа
колхозуудай түрүүлгүшээрэй ба
счетоводуудай, хүдөө ажахын мэр-
гэжэлтэдэй инструктивна түблөөн
районуудта үнэгэргэдөөдүй. Тинмэр
байдал юу гэршэлнэб гэхэдэ, зарим
партийна, советскэ ба хүдөө ажа-
хын органууд болбол колхозуудта
ажалыс зүбөөр түсэблэхэ ба эмхид-
хэхэ гэһэн хүдөө ажахыс хүгжөөхэ
тушаа гүрэнэй даалгабаринуудыс
дүргэлтэ тулада колхознигуудыс
эмхидхэлэн табиха шухала хэм-
жээ-ябуулга мүн байһанай ушар
удхыс тооногуй.

Үйлдэбэрин болон хүдэлмэ-
рин түсэбүүдэс зохоохыноо хажуугаар
колхозууд үйлдэбэрин бригадануудыс
бэхижүүлхэ ба звенонуудыс эмхидхэхэ
тушаа эхээн хүдөө ажахын хүдэлмэри
хэһэ байна. Украинска ССР-эй колхозуудта
410.000 звено, Курьска областьто—45.500,
Воронежска областьто 40.700,

Краснодарска хизаарта — 31.200,
Тамбовска областьто 23.000,
Брянска областьто —169.900, Нов-
городска областьто —12.200 звено-
нууд бии болгогдобо. Колхозуудта
звенонуудыс хүтэлхөөр ургаса
абадаг түрүүшүүл дэбжүүлэгдэнэ.
Энэ жэлдэ яһала олон колхозуудта
малай тэжээл бэлдхэхэ бригаданууд
ба звенонууд бии болгогдожо байна,
тэдэнэр юу хэһэб гэхэдэ, ногоон конвейерэй
талмай дээрэ болон фермэ шадар-
вай участогууд дээрэ—тэжээлэй сево-
оборотто ороһон культурануудыс
тариха ба элдүүлхэ, мүн тэршэлэн
сабишалан халалангыс таруу-
һалха, даалгагдаһан сабишалангай
газар дээрхи үбнэ хуржа абаха,
силос дараха, тэжээлэй корнел-
лод, силосно культурануудай, нэгэ
жэлэй ба олон жэлэй ногоонуудай
үрхэ хүрэнгэ тариха абаха болоно.

Олоһон звенонууд өөһэдтөө
даалгагдаһан участогууд дээрэ
1949 ондо хүдөө ажахын культурануудай
үндэр баян ургаса абаха тушаа
агротехническэ хэмжээ-
ябуулгануудай түсэбүүдэс агроно-
муудай туһаламжатайгаар зохоо-
гтод, мүнөө үедэ саһа тогтоохо,
үрхэ хүрэнгэ бэлдхэ, нотагай
үтэгжүүлгын зүйлнүүдэс суглуул-
ха хүдэлмэри хэһэ байна.
Зүгөөр, зарим областнуудта
үйлдэбэрин бригадануудыс бэх-
ижүүлхэ ба звенонуудыс эмхидхэхэ
хэрэгтэ еһотой ехэ анхалар таби-
нагуй. Великолукска, Кировскэ, Ка-
лининска ба бусад олон област-
нуудта энэ хүдэлмэрине муугаар
эмхидхэ табиһан байха юм.

Колхозуудта түсэблэлгыс эмхид-
хэхэ болон звенонууд ба бригада-
нуудыс бии болгохо ба бэхижүүлхэ
хэрэгтэ тохолоһон дутуу дунда
зүйлнүүдэс зайсуулхын зорилгоор,
партийна, советскэ ба хүдөө ажа-
хын органууд нимэ юумэ хэһэ уял-
гатай гэбэл:
а) 1949 ондо хүдөө ажахыс хүг-
жөөхэ түсэбтэ колхоз бүхэндэ
хүргэхэ ябадалыс орын үдэрнүүд-
тэ дүргэхэ, колхозуудай жэлэй
үйлдэбэрин түсэбүүдэс болон бри-
гаданууд ба звенонуудта түгэхэ
даалгабаринуудыс зохооһондо
колхозуудай правленинүүдтэ шухала
туһаламжа үзүүлхэ, тинхэдэ
энэ хэрэгтэ колхознигуудай өөһ-
дэнь үргэн олоор ба элбхитэйгээр
хабаадлаха ябадалыс хангаа
болоно. Мүн тэршэлэн ажал хэһэ
нормоноудыс ба хэһэн хүдэлмэ-
рин ажалта үдэрөөр сэгнэхэ заа-
баринуудыс шэнээр хаража үзэ-
хэдэнь, мүн тэршэлэн захиргаа-
най-управленческэ хүдэлмэрилгү-
шэдэй тооһын хороогод, тэрэ-
гээр үйлдэбэрин бригадануудыс
ба звенонуудыс бэхижүүлхэдэнь
колхозуудай правленинүүдтэ ту-
һалха. Колхозуудай тарилгын тал-
май хадаа, баталжа абанай сево-
оборотуудай ба тэрэндэ орохо түсэ-
бэй еһоор тогтоодохо еһотой. Үйлдэ-
бэрин түсэбүүдэс ба даалга-
баринуудыс зохоожо хүдэлмэридэ
хүдөө ажахын мэрэгжэлтэнине
бултын хандуулха шухала. Тэдэ
түсэбүүдэс хаража үзэхэдэ парти-
нын райкомууд ба райгүсидком-
мууд болбол жомомдожо ябаһан
колхозуудыс эмхидхэлэй-ажахын
талаар бэхижүүлхэ, тэдэнэй хаба-
рай тарилгада бэлдхэхэ ба үнэг-
гэхэ ябадалда туһаламжа үзүүлхэ
хэмжээ ябуулгануудыс зохоожо
тухай тусгаар анхалар хандуулха
еһотой;

б) Үйлдэбэрин бригадануудыс
ба звенонуудыс хаһа саг соонь
хүнүүдээр хүсэлдүүлхэ, тэдэниче
толгойлоор эрхим колхознигуудыс
табиха. Бригадануудта саг үргэл-
жин участогууд, мори унаа болон
зэмсэг хэрэгсэл даалгажа үгэхэ
хэрэгтэй. Хэды шэнээн тарилга
хэһэ ба ургаса абаха тушаа даал-
габаринуудыс бригада ба звено-
нуудыс эмхидхэхэ, хүдөө ажахын
культурануудай үндэр баян ургаса
абахын тулада, агротехническэ
хэмжээ-ябуулгануудыс участок
бүхэндэ үсөвинуудтайнь тааруулжа

зохоохо байна. Бригада ба звено
дотор хүдэлмэрин хүсье зүбөөр
хубаажта табиха болон үндэр баян
ургаса абаха тушаа уялгана бүхы

Олонхи колхозууд 1949 оной ха-
барай тарилга хэһэ бүхы талмайда
хүрэхөөр үрхэ хүрэнгөөр өөһэды-
гөө дүрэн хангаба. Хабарай та-
рилгада дүрэн хүрэхэ хэмжээтэй-
гээр ороотоо культурануудай үр-
һыс хүсэд хаагаад байгшадыс нэр-
лэбэл, Украинска, Белорусска,
Молдавска, Грузинска, Киргизска,
Армянска, Азербайджанска ССР-
нүүдэй, Кабардинска ба Хойто-Осе-
тинскэ АССР-нүүдэй, Краснодарска
хизаарай, Ростовска, Калининска,
Московска, Великолукска, Ивановска,
Ленинградска, Ярославска,
Свердловска, Вологодска, Архан-
гельска, Псковска, Смоленска,
Калининградска, Молотовска, Ту-
винска, Кемеровскэ ба Крымскэ
областьнуудай колхозууд болоно.
Тинхэдэ Красноярска хизаарай,
Омск, Костромской, Новгородска,
Сахалинска областнуудай ба Ка-
рело-Финскэ ССР-эй колхозууд үр-
һэ хаалгыс дүргэхэ дүтлөө.

Хабарай тарилга хэһээр тогтоо-
домол түсэбтэ дүргэлтэ тулада
ороотоо культурануудай үрхэ
хүрэнгөөр өөһэдыгөө үшөө хүсэд
хангаадуй байгшадыс нэрлэбэл,
Курска, Воронежска, Рязанска,
Горьковска, Грозненска, Курганска,
Кировскэ, Орловска, Тульская,
Челябинска ба Тюменскэ об-
ластьнуудай; Татарска ба Башкир-
ска АССР-нүүдэй, Алтайска ба
Ставропольска хизаарнуудай, Ка-
захска ССР-эй ба Поволжыын об-
ластьнуудай колхозууд болоно.

Дурсагдаһан областнуудай, хи-
заарнуудай ба республиканиудай
партийна ба советскэ органууд ха-
барай тарилгада хэрэгтэй үрхэ
хаалгыс шангадхаха тушаа еһо-
той шанга жэмжээнүүдэс абаагүй
ба һүүлэй үедэ энэ шухала хүдэл-
мэрине үнэгэргэхэ тушаа анхалаа
багаар табидар болонхой.

Манай оройной колхозууд энэ
жэлдэ техническэ, тобото куль-
турануудай үрхөөр, мүн тэршэлэн
олонжэлэй ба нэгэжэлэй ногоонуудай
үрхөөр недондонойхидо орходоо
хураггүй һайнаар хангаданхай
байна. Мүнөө үедэ колхозууд
үнэгэргэхэ жэлэйхидэ орходоо на-
ран сэгсэ—36 процентээр, лен-
долгунец—34 процентээр, үлһа—
49 процентээр, хартааба—41 про-
центээр, олонжэлэй ногоо—55 про-
центээр, нэгэ жэлэй ногоо—56
процентээр үлү ехэ хаагаад байха
юм. Сахарай свеклын ба хлопчат-
нигай үрхэ хүрэнгөөр колхозууд
дүрэн хангаданхай.

Наран сэгсэг тарилга гол
районууд болохо Украинска ССР,
Краснодарска ба Ставропольска
хизаарнууд, Курска, Воронежска,
Крымскэ ба Ростовска област-
нууд энэ культурын үрхэ хүрэнгөөр
1949 оной хабарай тарилгада хэр-
гэргэлдэхэ хэмжээндэ нилээд үлү
ехээр хангаданхай.

Наран сэгсэгтэй үрхэ хаахын та-
лаар Казахска ССР-эй, Башкирска
АССР-эй, Алтайска хизаарай ба
Омск областин колхозууд то-
жомдожо ябана.
1949 ондо лен-долгунецын тарил-
га хэһэ талмай нилээд үргэдхэгдэ-
хэ еһотой. Энэ хадаа лен-долгунецын
тарилгыс үрхөөр хангаха тушаа
эхээн оролдогго гаргахыс колхозууд-
һаань эринэ. Белорусска ССР-эй,
Калининска, Московска, Велико-
лукска, Ярославска, Новгородска
ба Псковска областнуудай
колхозууд энэ культурын үрхэ
хаалгыс ба сээрлэн бэлдхэлгыс
амжалтатайгаар ябуулжа байна.
Гэбшье, хэдэ-хэдэч областнуудта
энэ хүдэлмэри аалиханаар ябана.
Смоленск, Вологодска, Кировскэ,
Молотовска, Горьковска, Костром-
ской, Ивановска областнуудай
партийна, советскэ ба хүдөө ажа-
хын органууд лен-долгунецын үрхэ

бригадаараа ба звеногоороо дүт-
гэхын тулада эрэгтэй, эмэгтэй
колхозник бүхэндэ үгтэхэ даалга-
барине, тодорхойложо гаргаха.

Хааха хэрэгтэ хангалтаггүйгөөр
хүтэлнэ, тэндэ олоһон колхозууд
лен-долгунецын үрхөөр өөһэды-
гөө үшөө хангаадуй байла юм.
Колхозууд 1949 ондо ногоо-тавил-
гата севооборотуудыс ашаглан
хэрэглэхэ тушаа эхээн хүдэлмэри
хэһэ зэргэтэй, тингээд энээнэй да-
шарамда олон жэлэй ногоонуудай
тарилгыс нилээд ехэ болгохо
ушартай. Энэ жэлэй хабарай та-
рилгада хэрэгтэй олонжэлэй но-
гоонуудай үрхэ хүрэнгэ недондо-
нойхидо орходоо нэгэ хахад дахин
ехээр хаагаад байна. Тэрэһэнэ
гадна, ондоо культурануудаар
андаадаһын ба худалдахын тула-
да 133 мянган центнер олон
жэлэй ногоонуудай үрхэ гүрэнэй
ресурснуудһаа колхозуудта үгтэбэ.
Олонжэлэй ногоонуудай үр-
һөөр колхозуудыс хангаха ту-
шаа нилээд эхээн хүдэлмэри
Украинска, Туркменскэ, Армянска,
Киргизскэ ба Грузинска ССР-нүүдтэ,
Ивановска, Курска, Свердловска
областьнуудта хэгдэжэ байна. Мүн
тинхын хажуугаар, олоһон об-
ластьнуудта, хизаарнуудта ба рес-
публиканиудта колхозууд олон
жэлэй ногоонуудай тарилгыс өөһ-
дэньгөөр үрхөөр түшөө хүсэд хан-
гаадуй байха юм. Илангаяа Ново-
городска, Челябинска, Курганска,
Рязанска областнуудай, Красно-
ярска ба Ставропольска хизаар-
нуудай колхозуудта ногоонуудай
үрхэ хааха хэрэг мууса табигдан-
хай.

Мүнөө үедэ хаана-яангагүй кол-
хозуудта хабарай тарилгада бүхы
ороотоо культурануудай үрхэ хү-
рэнгэ бэлдхэхэ тушаа хүдэлмэри
хэгдэжэ байна. Тэрэнине сээрлэ-
жэ ба тариха болхоор шаһа-
рынь шалгалга боложо байна. Энэ
оной январин 31-дэ бии бүхы ороо-
тоо культурануудай үрхэнэй 79
процентнь сээрлэгдэһэн ба үрхэ-
нэй 76 процентнь тариха болохоор
шаһарынь шалгалгадан байха юм.
Олоһон колхозуудта энэ хүдэл-
мэри дүрэнэн ба дүргэхэ дүтэ-
лөөд ябана.

Тинхэтэй хамт, хэдэ-хэдэн об-
ластьнуудта, хизаарнуудта ба рес-
публиканиудта үрхэ сээрлэлгэ ба
шалгалта хангалтаггүйгөөр ябуула-
дана, тэрэнь дээрээһэн боложо, үр-
хэнэй фондын нилээд ехэ хубинь
хабарай тарилгада хэрэглэхээр
бэлдхэгдээдүй байна. Оройной бу-
сад районуудһаа өгээн түрүн ха-
барай тарилгада орохо байһан Кра-
снодарска хизаарай, Ростовска, Ки-
ровоградска, Одесскэ областнуудай
ба Хойто-Осетинскэ АССР-эй кол-
хозуудтэ ороотоо культурануудай
үрхэ сээрлэхэ ба тариха боло-
хоор шаһарынь шалгаха хүдэлмэ-
ри болоһоггүйгөөр унжагайржа
байна.

Үрхэнэй-контроль лаборатори-
нуудта үрхэ шалгаад үзэхэдэ, бог-
буртаг болхотой дээрээһэн, конди-
ционнэ бэшэ болоһон үрхэн нилээд
ехэ бии байһынь харуулна, тэрэ
хадаа үрхэ хүрэнгыс сээрлэхэ ба
тэрэнине тарилгада бэлдхэхэ яба-
далай шаһарынь муу байһанине
гүбшэлнэ. Үрхэ хүрэнгыс шалгахыс
ябадалай шаһар муутай байһан
ушарнууд Кемеровскэ, Свердловска,
Горьковска, Новосибирскэ об-
ластьнуудай, Красноярска хизаар-
рай ба Белорусска ССР-эй колхозуудта
үзэгдэнэ.
СССР-эй арадай-ажахыс бэргээн
бодхоо ба хүгжөөхэ гүрэнэй түсэ-
бтэй таарилдуулал, колхозууд
энэ жэлдэ сортовой тарилга хэһэ
районуудыс хубаарилһан түсэбэй
еһоор ороотоо культурануудай

I. Хабарай тарилгада колхозуудай бэлдхэхэ тушаа

Мүнөө үедэ хаа-хаанагүй колхозуудта хабарай тарилгада бэлдхэхэ тушаа эхээн хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Эрэгтэй, эмэгтэй колхознууд болбол энэ жэлдэ хүдөө ажахын хамаг бүхы культурануудай үндэр баян ургаса абаха ябадалыс хангахын тулада үрхэ хүрэнгэ, зэмсэг хэрэгсэл, мори унаа, үтэгжүүлгын зүйлнүүдэс нарин һайнаар бэлдхэхэ байна.

1949 ондо хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэс түсэблэхэ тушаа

1949 ондо СССР-эй хүдөө ажахыс бэргээн бодхоо ба хүгжөөхэ үрхэ түсэб болбол үнэгэргэхэ зорилготой орходоо хураггүй үрхэ республиканиудта, хизаарнуудта, областнуудта ба районуудта дүргэлтэ байха юм.
Мүнөө үедэ нотаг-нотагуудта түсэбүүдэс колхозуудта хүргэхэ үрхэ тушаа хүдэлмэри хэгдэжэ байна гэһэнэ. Сталинградска, Молотовска ба бусад олон областнуудта түсэбүүдэс колхоз бүхэндэ хүргэхэ мүнөө дүргэлтэ. Колхозуудта үйлдэбэрин түсэбүүд ба бригаданууд болон звенонуудта түгэхэ даалгабаринууд зохоогдожо байна. Ажал хэһэ нормоноудыс ба ажалта үдэрөөр сэгнэхэ заа-
баринуудыс олоһон колхозуудта түдөө хүрэтэр шэнээр хараалдуй ба захиргаанай-управленческэ хүдэлмэрилгүшэдэй тоо үсөөн болгоодуй байха юм. Үйлдэбэрин түсэбүүдэс зохоожо тушаа колхозуудай түрүүлгүшээрэй ба счетоводуудай, хүдөө ажахын мэрэгжэлтэдэй инструктивна түблөөн районуудта үнэгэргэдөөдүй. Тинмэр байдал юу гэршэлнэб гэхэдэ, зарим партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд болбол колхозуудта ажалыс зүбөөр түсэблэхэ ба эмхидхэхэ гэһэн хүдөө ажахыс хүгжөөхэ тушаа гүрэнэй даалгабаринуудыс дүргэлтэ тулада колхознигуудыс эмхидхэлэн табиха шухала хэмжээ-ябуулга мүн байһанай ушар удхыс тооногуй.
Үйлдэбэрин болон хүдэлмэрин түсэбүүдэс зохоохыноо хажуугаар колхозууд үйлдэбэрин бригадануудыс бэхижүүлхэ ба

КОЛХОЗУУД, МТС БА СОВХОЗУУДАЙ ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЙ ЯБАСА ТУХАЙ

(Ургэлжлэл)

сортвой тарилгада хүжэ үргэлжэдөө орохо ябадалыг дүргэлжэ еһотой. Энэ зорилгы бэлтгэхин тулада өөздтөө бин бүхы сорговой үрхэ хүрэнгы тооложо абаха ба тэрэни тарилгада зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Тиньэ байтар, олохон областнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд болбол колхозууды өөздын сортовой үрхөөр хангаха тусха хэмжээ абадаггүй ба сортвой үрхэнэй, илангаа шэнэ ба хомор районированна сортуудай дутуурын хүсэлдүүлхэ нэмэлтэ аргаболомжууды бэдэржэ олоходонь тэдэндэ шухала тубаламжа үзүүлнэгүй. Горьковско, Калужска, Орловско, Рязанска, Смоленскэ, Курскэ, Кировскэ ба Иркутска областнуудта энэ хүдэлмэри хангалтаггүйгээр эмхидхэгдэбэн байна.

1949 ондо сортвой тарилгада хүжэ үргэлжэдөө орохо ябадалыг хангахын зорилгоор, андалдажа абахын тулада гүрэнэй ресурсууддаа 9527,0 мянган центнер хабар тарилгада культурануудай сортвой ба хайжаруулагдмал үрхэн колхозуудта үгтэбэ. Тээд, сортвой үрхы юрын үрхөөр андалдажа ябадал олонхи областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта эмхидхэгдэдүй. Олохон областнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд энэ хүдэлмэринг бүри орой тээш хэжээр хойшолоулжа байхадаа, ехэхэн алдуу гаргана гэшэ.

1949 оной хабарай тарилгы хүдөө ажыхын бүхы культурануудай өөрхын үрхэ хүрэнгөөр колхозууды хангахын зорилгоор, мүн тэршэлэн ургасы дээшлүүлжэ шухала услови болохо байхан орооһото культурануудай сортвой тарилгыг хүжэ үргэлжэдөө хэжэ ябадалда энэ жэлдэ шэлжэн орохо

Хүдөө ажыхын зэмсэг хэрэгсэл ба мори унаа бэлэдхэхэ тушаа

Хабарай тарилгы амжалтатгайгаар үнгэрэхэ ябадал хадаа колхозуудай мори унаа болон хүдөө ажыхын зэмсэг хэрэгсэлы хаа саг соонь бэлэдхэ түхээрхэ ба полевой хүдэлмэри дээрэ зүбөөр хэрэглэхэ ябадалаа нилээд ехээр дуудыдаха болоно.

Энэ оной февралын 1-д колхозууд морин плугуудай, селкэнүүдэй ба культиваторнуудай хахаднаа ехэхине хэлыбэн заааад байба. Хабарай полевой хүдэлмэрид хүдөө ажыхын зэмсэг хэрэгсэлүүды хэлыбэн зааха ажальы Украинска, Казахска, Киргизска, Молдавска ССР-нүүдэй, Ставропольска хизаарай, Ростовско, Омско, Новосибирскэ, Курскэ, Чкаловска ба Грозненско областнуудай колхозууд хайнаар ябуулжа байнад.

Хэдэ-хэдэн областнуудта, хизаарнууд ба республикануудта партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд болбол колхозуудта хүдөө ажыхын зэмсэг хэрэгсэлүүды хабарай полевой хүдэлмэрид хаа саг соонь бэлэдхэхэ хэрэгтэй еһотой ехэ анхарал хандуулнаггүй. Кировскэ, Вологодско, Молотовско, Калининска, Костромско, Томско, Новгородско ба Ленинградска областнуудай колхозуудта зэмсэг хэрэгсэлүүды хэлыбэн заабарилгата илангаа муугаар эмхидхэгдэ.

Центросоюз болон нотаг-нотагудай советскэ органоуд хадаа машина зэмсэг забахын тулада шухала хэрэгтэй нүүрээр, түмэрээр ба бусад хэрэгсэлээр, мүн тэршэлэн ажыхын багажа зэмсэгээр, аргамжаар ба тэргын тооор колхозууды табаралтаггүйгээр хангаха ябадалы эмхидхэдүй байшоо.

Олонхи областнуудта, хизаарнууд ба республикануудта энэ жэлдэ колхозууд хүдэлмэрин адуу малай үбэлжэлгэдэ үнгэрэгшэ жэлнүүдэхидхэ орходоо жэцээгүй хайнаар бэлэдхэбэн байба. Олонхи колхозуудта мори унаань мүнөө үедэ яһала хайн ба хангалтаттай байна гэшэ.

Украинска ССР-эй, Московско, Воронежско, Владимирска, Калининска, Псковско ба бусад олон областнуудай колхозуудта мори унаа хабарай полевой хүдэлмэри

гэбэн зорилгы дүргэхин тулада СССР-эй хүдөө ажыхын Министрство, партийна ба советскэ органоуд нимэ юумэ хэжэ уялгатай байна гэбэл:

а) хабарай тарилга хэжэдэ хүсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр орооһото, тобото, техникэскэ культурануудай, хартаабын, овоочной ба хүдөө ажыхын бусад культурануудай үрхэ хаалгы хаана-яангүй эйрын үдэрүүдтэ дүргээр колхозуудта үрхэ хүрэнгын фонднууды бин болгохо хүдэлмэри эрид шууд хайжаруулха, тинхэдэ олон жэлэй ногоонуудай өөрхын үрхөөр колхоз бүхэни дүрэн хангаха тухай тусгаар анхарал хандуулха болоно. Тинхын тулада колхозуудай довтодлын аргаболомжы дүрэн хэрэглэхэ, мүн тэршэлэн колхозууднаа ба колхознигууднаа үрхэ худалдан абаха ябадалы эмхидхэхэ;

б) үрхэ сээрлэхэ ажальы шангадхаха тушаа хэмжээ абаха, орооһо сээрлэхэ бүхы машинанууды бүтээс эхэтэйгээр хүдэлгэжэ, хабарай тарилгада үрхэ хүрэнгэ бэлэдхэ ябадалы колхоз бүхэндэ тон богонхон болбол соо дүргэхэ ябадалы хангаха. Яровизаци хэжээр хараалагдаад байхан районнуудта тарилгыг яровизацилагдан үрхөөр тариха ябадалы хангаха тушаа колхозуудта бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ. Үрхэ хүрэнгын ургаса проценте ба шадальны ехэ болгохын зорилгоор, хойто ба зүүн зүгүүдэй гатар нотагудта академик Лысенкин методээр үрхэ дулаасуулаха ябадалы үргэнөөр эмхидхэхэ;

в) юрын тариагаар андалдажа, гүрэнэй складууднаа сортвой үрхэ хүрэнгы колхозуудай шэлжээ абалгы, мүн тэршэлэн колхозуудай хоорондо үрхэ андалдажа ябадалы ойрын саг соо хангаха, тинхын зорилгоор мори унаа болон шэрэлгын зэмсэг хэрэгсэлүүды шухала хэрэгтэй болбол тоогооруулаха табиха.

рхидэ бэлэдхэхэ ябадал хайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Зарим областнуудта ба республикануудта, илангаа Кировскэ, Молотовско, Вологодско, Костромско областнуудта, Удмуртска, Татарска ба Чувашска АССР-нүүдтэ колхозуудай хүдөө ажыхын хүдэлмэрин нилээд ехэхэн хубинь мори унаагаар хэгдэдэг байхан аад, хүдэлмэрин адуу малы хабарай полевой хүдэлмэрид бэлэдхэ ябадал хангалтаггүйгээр ябуулагдана. Эдэ областнуудай ба республикануудай олохон колхозуудта ажал хүдэлмэри дээрэ мори унаадаа эзэн бшээр хандаха ябадал мүнөө хүрэтэр усадхагдадүй, хүдэлмэрин адуу малай байра байдал ба харууалга муугаар табигданбай.

Колхозуудта хүдөө ажыхын зэмсэг хэрэгсэлүүды хабарай полевой хүдэлмэрид бэлэдхэ ябадалы хожомдолы ойрын саг соо усадхаха, машина зэмсэгүүды заабарилхан тулада колхозууды нүүрээр, түмэрээр ба бусад хэрэгсэлээр хангаха ябадалы хайжаруулха, мори унаага полевой хүдэлмэрид бэлэдхэн талаар бин байхан дутуунуудаа зайлуулха, хабарай тарилгыг үедэ шухала хэрэгтэй болохо үбэ тэжээлэй запаснууды колхоз бүхэндэ бин болгохо, полевой хүдэлмэрин эхилтэр мори сарнуудаа хайнаар элээүүлжээр ба амаруулхаар табиха, мүн тэршэлэн хомут тоног ба тэргэ гэхэ мэты хүсэд бэлэн болгохо.

Хабарай тарилгада колхозуудай бэлэдхэхэ талаар дутуу дунда зүйлүүды хаа саг соонь зайлуулхын, зэмсэг хэрэгсэлүүды заабарилха шанары хайжаруулхын, колхозуудай резервүүды хүсэд дүрэнээр элэрүүлэн олохын ба ургасы улам дээшлүүлхын тулада тэдэни уламжэ дүрэнээр хэрэглэхын зорилгоор, партийна ба советскэ органоуд болбол мурсыжэ байхан колхозуудай хоорондо хабарай тарилгада тэдэнэй хэрэгтэ бэлэн боловонин али бүхы талаары харалсан шалгалсаха болон тэрэ шалгалтын результатууды колхознигуудай хамтын суглаанууд дээрэ эрхэбшэ эрхэбшэ хэлэхэ ябадалы эмхидхэхэ уялгатай.

хэмжээ-ябууланууды үнгэрэхэ тушаа

хайнаар үнгэрэгжэ байха юм. Колхозуудай поли дээрэ 30 миллион тоннобоо дээшэ гэхэ гү, али недондойхидо орходоо 5,7 миллион тонно ехэ аргал шэбхэ гаргагдабан байха юм. Украинска ССР-эй колхозууд энэ жэлдэ поли дээрэ 3,9 миллион тонно гэхэ гү, али үнэг-

рэгшэ жэлэйхидэ орходоо гурба дахин ехэ, Курска областнин-630 мянган тонноор, Воронежско областнин — 180 мянган тонноор үлүү ехэ наг шэбхэ гаргаба. Рязанска областнин колхозууд поли дээрэ 1.360 мянган тонно гэхэ гү, али недондойхидо орходоо хоёр дахин үлүү ехэ аргал шэбхэ зөөжэ гаргабан байба. Башкирска АССР-эй, Мордовско АССР-эй, Крымскэ, Курганска, Орловско, Омско, Ульяновска, Чкаловска ба Тюменскэ областнуудай колхозуудта поли дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха хүдэлмэри үнгэрэгшэ жэлэйхидэ жэжээгүй эмхитэйгээр ябуулагдана.

Тингэжэ байхадань, зарим нугуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд болбол наг шэбхэ суглуулха ба поли дээрэ зөөжэ гаргаха хүдэлмэри колхозуудта эмхидхэхэ тухай еһотой ехэ анхаралаа хандуулнаггүй. Белорусска ССР-тэ, Ивановска, Владимирска, Кировскэ, Калужска, Горьковско, Вологодско, Новгородско, Псковско, Калининска, Ярославска, Смоленскэ, Великолукска, Брянска, Костромско областнуудта, Чувашска ба Марийска АССР-нүүдтэ энэ хүдэлмэри мууса ябуулагдана, тээд тэндэ органическа үтэгжүүлгын зүйлнүүд гээшэ үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэлдэ тон шухала зэбсэгүүдэй нэгэнинь мүн болохо байханын мэдээжэ. Эдэ ба мүн бусадшы областнуудай колхозуудта торф болон известкы газараа үтэгжүүлээр хэрэглэхэ аргатай байхан аад, тэрэниг хулаар хэрэглэнэ.

Химическэ промышленностии амжалтатгайгаар хэргэн бодхоон ба хүтжөөһөн ябадал болбол энэ жэлдэ минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды үйлдбэрлэн гаргалгы нилээд ехэ олгохо база бин болгобо гэшэ. 1949 ондо хүдөө ажыхы хадаа 1948 ондо зөөжэ абаашаанда орходоо 18,3 процентээр ехэ ба дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо 33 процентээр үлүү ехэ минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды абахын гээшэ. Мүн тинхэ зуура, химическэ промышленностии Министрство болбол минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды бутархайгаар үйлдбэрлэн гаргаха тухай правительствон даалгабарине хангалтаггүйгээр дүргэлтэ болгоно. 1949 ондо техникэскэ культуранууды тариха газарта хэрэглэхээр минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды гаргажа үгэлгэ ехэ болгодохо байна. Тээд тэдэни колхозуудай зөөжэ абаашаха ябадал хангалтаггүй байна бшуу.

Иймэ шалтагаан дээрэбшэ, намарай тарилгада хабар тэжээл үгэхэ ба хабарай тарилга хэжэ газарта тараагдаха байхан үтэгжүүлгын зүйлүүд мүнөө үедэ Сельхознабэй складууд дээрэ угаа ехээр сугларшоод хэбтэнэ. Минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды халан муугаар хадагалхан ушарнууд бин. Тинхэ зуура, минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды хадагалха складууды бариха түсбэжэл бүри дүргэгдэнхэй. Ярославска, Тульска ба Новгородско об-

Кадрууды бэлэдхэхэ тушаа

Хүдөө ажыхы хүтжөөн дэбжүүгын зорилгоуды шиндэхлэгдэ угаа шухала хэмжээ-ябуулануудай нэгэнинь хадаа кадрууды хурган бэлэдхэхэ хэрэг болоно. Хүдөө ажыхын тусхай хургуулинуудта, курсануудта, семинаруудта ба кружогуудта колхозуудай түрүүлгшэнэрэй олонхын, үйлдбэрлин бригадануудай бригадирнууд, зэноводууд, жирий колхознигууд хуржа байна бшуу. Украинска ССР-тэ 710 мянган гаран колхознигууд агротехникэсэ хуралсалда хабадуулагданхай. Тэрэнинь гадна районнуудта богонхон болзорой курсануудта болон семинаруудта 115.640 зэноводууд, 29.800 бригадирнууд хуралсана. Смоленскэ областыдо агротехникэсэ кружогуудта 50 мянган эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд хуралсана.

Кружогуудта, богони болзорой курсануудта ба семинаруудта колхознигууд болбол үндэр ургасын мастернуудай түрүү дүй дүршэлы болон хүдөө ажыхын эрдэм наукин тыйлалтанууды шудалжа байна. Олохон колхозуудта хүдөө ажыхын культурануудай үндэр баян ургаса ургуулха, агротехникы шудалха тусхай кружогууд эмхидхэгдэд байна.

Тинхын хажуугаар, зарим областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд болбол агротехникэсэ хуралсалы хангалтаггүйгээр эмхидхэнэ. Сталинградска областыдо ажал хэжэ шадаха колхознигуудай оройдоо 14 про-

ластьнуудай облгүйсэдкомууд 1948 ондо түсбэй еһоор 60 складууды бариха гэжэ хараалхан байгаашы наа, бүри дэгшэы складай барилгы хангаггүй энэ.

Хүдөө ажыхын культурануудай үндэр ехэ ба тогтууртай ургаса абахын түлөө тэмсэлдэ бэлүүлжэ тон шухала агротехникэсэ хэмжээ-ябуулануудай нэгэнинь хадаа газарай хүрхэндэ шингнойто суглуулхын тулада саһа тогтоохо, хайран бариха ябадал болоно. Энэ хэмжээ-ябууланууд СССР-эй тала газарта ба модото тала газартай районнуудай колхозуудта илангаа ехэхэн удхатай байха юм.

Мүнөө үедэ олонхи областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта саһа тогтоохо хүдэлмэри хэтын тулада поли дээрэ колхознигуудай олоороо гараха ябадал эмхидхэгдэбэ, илангаа январь нара соо энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Энэ оной февралын 1-эй мэдээгээр манай орой колхозуудта 11,8 миллион гектар гэхэ гү, али недондойхидо орходоо гурба дахин ехэ газарта саһа тогтоохо хүдэлмэри хэгдэбэн байгаа.

Украинска, Казахска ССР-нүүдтэ, Омско, Саратовска, Курганска, Курска ба Чкаловска областнуудта, Алтайска хизаарта, Башкирска, Татарска, Мордовско АССР-нүүдтэ саһа тогтоохо хүдэлмэри амжалтатгайгаар ябуулагдана.

Тинхын хажуугаар олохон колхозуудта саһа тогтоохо хүдэлмэри дутамаг ябуулагдана. Хүдөө ажыхын культурануудай ургасы дээшлүүлхэ хэрэгтэ үбэлэй сагай агротехникэсэ хэмжээ-ябууланууды бэлүүлжэ гээшэ угаа шухала удхатай гэжэ тоолоод, колхозуудта нотагай үтэгжүүлгын зүйлүүды суглуулха ба поли дээрэ зөөжэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды зөөжэ асарха, саһа тогтоохо ба поли дээрэ хабарай хайрамай уһа тогтоохо хүдэлмэри шамагдаха шухала. Партийна ба советскэ органоуд хадаа намарай тарилгада хабар тэжээл үгэхэ ба харууалха, хабарай культуранууды тариха газарта үтэгжүүлгын зүйлүүды тарааха тушаа колхозуудай нарин хайн бэлэдхэлы хангаха еһотой. Имэ зорилгоор, наг шэбхэ ба торфы поли дээрэ зөөжэ гаргаха тушаа, үнэбэ ба нотаг дээрэхи үтэгжүүлгын бусад зүйлүүды суглуулха болон минеральна үтэгжүүлгын зүйлүүды Сельхознабэй складууднаа зөөжэ абаашаха тушаа даалгабаринууды колхоз, бригада ба зэноо бүхэндэ ойрын үдэрүүдтэ хүргэхэ, тингэхын тулада шухала хэрэгтэй мори унаа болон шэрэлгын хэрэгсэлүүды гаргажа үгэхээр хараалха шухала. Колхоз, бригада, зэноо бүхэндэ үтэгжүүлгын зүйлүүды зөөжэ тушаа тогтоомдол даалгабаринууды тэдэнэй хэрэгтэ дүргэгжэ байханай хойноһоо үдэр бүрнин хиналта табиха. Телнш ба парнигууды хаһа саг соонь хэлыбэн зааха, шэнээр бариха ба түхээрэ ябадалы хангаха шухала.

Украинска ССР
75
75
69
Казахска ССР
76
71
67
Азербайджанскэ ССР
70
71
63
Грузинска ССР
93
86
74
Молдавска ССР
82
66
76
Ростовско обл.
71
66
54
Новосибирскэ обл.
72
72
69
Чувашска обл.
78
57
50
Чкаловска обл.
70
63
56
Татарска АССР
70
67
57
Калининградска обл.
90
70
63
Хабаровска хизаар
83
54
70

хургуулинуудай багшанары хабадуулха юм. Колхозуудта лекцинууды уншыхын тулада, хүдөө ажыхын институтуудай ба техникумуудэй багшанар болон науна хүдэлмэрилэгшэдэй хуура хадаа ябадалы эмхидхэхэ. Колхознигуудай буралсал хадаа түрүүлгэй дүй дүршэлы үргэнөөр хэрэглэхын ту-

II. Хабарай тарилгада МТС-үүдэй бэлэдхэхэ тушаа

Энэ жэлдэ машинно-тракторна станцинууд болбол үнгэрэгшэ жэлнүүдэхидхэ орходоо үлэмжэ ехэ техникээр зэбсэгжүүлгэдэ хабарай тарилгада орохонь гээшэ. Машинно-тракторна паркын хүсэ шадал нилээд ехэ болохо юм. 15 мориной хүсэтэйгөөр тоолож, 1948 оной хабартай сасуулха болоо наа, тракторнуудай тоонь — 17 процент, плугууд — 11 процент, культиваторнууд — 19 процент, селкэнүүд — 20 процент нэмэхэ байна. Мүнөө жэлдэ МТС-үүд болбол эсэгэ оройной конструкциин, хүрхы элдүүлхэ ба тарилга хэжэ шэнэ шэнэ машинанууды яһала олоор абаха юм гэбэл: гүнзэггээр хахалдаг (повышлительтэй) гурбан корпусо тракторна плугууд, пружинна шүдтэй борнойнууд, таряа-ногоо тариха ба квадратно-гнздовой селкэнүүд, лэн тарилдаг 44-рядна селкэ ба бусад болоно. МТС-үүдэй техникэскэ зэбсэгжүүлгын ургалта болбол техникы хаһа саг соонь бэлэдхэ ба хүдөө ажыхыда шадмар бэрхээр хэрэглэхын түлөө машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тусгаар харюусалга даалгана.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолы дүргэлтэ болгохо, 1948 ондо МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд болбол машинно-тракторна парк хэрэглэхэ ябадалы нилээд хайжаруулан, мүн полевой хүдэлмэрин болзорны богон болгоно ба шанарынь хайжаруулан байха юм. МТС-үүдэй тракторна хүдэлмэрин түсбэ бол-

лада, тэрэни үргэн олон колхознигуудай шадмар болгохын тулада зорюулагдаха еһотой. Тэрэ хадаа колхозуудай ажабайдалтон нигтаар холбогдонхой байн ба хүдөө ажыхын культуранууд ургасы дээшлүүлхэ гэбэн шухала хэрэгтэ зорюулагдай байха зэрэгтэй.

Энэ жэлдэ машинно-тракторна станцинууд болбол үнгэрэгшэ жэлнүүдэхидхэ орходоо үлэмжэ ехэ техникээр зэбсэгжүүлгэдэ хабарай тарилгада орохонь гээшэ. Машинно-тракторна паркын хүсэ шадал нилээд ехэ болохо юм. 15 мориной хүсэтэйгөөр тоолож, 1948 оной хабартай сасуулха болоо наа, тракторнуудай тоонь — 17 процент, плугууд — 11 процент, культиваторнууд — 19 процент, селкэнүүд — 20 процент нэмэхэ байна. Мүнөө жэлдэ МТС-үүд болбол эсэгэ оройной конструкциин, хүрхы элдүүлхэ ба тарилга хэжэ шэнэ шэнэ машинанууды яһала олоор абаха юм гэбэл: гүнзэггээр хахалдаг (повышлительтэй) гурбан корпусо тракторна плугууд, пружинна шүдтэй борнойнууд, таряа-ногоо тариха ба квадратно-гнздовой селкэнүүд, лэн тарилдаг 44-рядна селкэ ба бусад болоно. МТС-үүдэй техникэскэ зэбсэгжүүлгын ургалта болбол техникы хаһа саг соонь бэлэдхэ ба хүдөө ажыхыда шадмар бэрхээр хэрэглэхын түлөө машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тусгаар харюусалга даалгана.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолы дүргэлтэ болгохо, 1948 ондо МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд болбол машинно-тракторна парк хэрэглэхэ ябадалы нилээд хайжаруулан, мүн полевой хүдэлмэрин болзорны богон болгоно ба шанарынь хайжаруулан байха юм. МТС-үүдэй тракторна хүдэлмэрин түсбэ бол-

Энэ жэлдэ хабарай тарилгада машинно-тракторна паркы бэлэдхэхэ хэлгэ недондойхидо үлэмжэ амжалтатгайгаар ябуулагдажа байна. 1949 оной февралын 1-д тракторнуудай намар-үбэлэй заабарилгын түсбэ 66 процент дүргэгдэбэн байба. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 18 мянган трактор, 15 мянган плуг, 16 мянган селкэ, 18 мянган культиватор үлүү олоор забагдаад байна гэшэ. Московско, Алма-Атинска, Черновикска ба Закарпатска областнуудай бол Латвийска ССР-эй МТС-үүд тогторнуудаа заажа хүсэд дүргэгдэбэн байха юм. Тракторнууд ба хурга ажыхын машинанууды заажа түсбэ доро дурсагдаан областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта амжалтатгайгаар дүргэгжэбэн байна гэбэл:

Намар-үбэлэй заабарилгата хэжэ түсбэ сасуулбал, 1949 оной февралын 1-д заабарилгата ханганын процентээр

Тракторнууд	Плугууд	Селькэнүүд
75	75	69
76	71	67
70	71	63
93	86	74
82	66	76
71	66	54
72	72	69
78	57	50
70	63	56
70	67	57
90	70	63
83	54	70

Тракторнуудай ба хүдөө ажыхын машинануудай заабарилганы нилээд дээрэ хангалтатгайгаар ябажа байхадань, зарим областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта МТС-үүдэй машинно-тракторна паркы мүнөө хабарай полевой хүдэлмэрид бэлэдхэхын талаар ехэхэн хожомдохо ябадал гарган байха юм. Курска, Горьковско, Пензенскэ, Калининска, Кировскэ, Смоленскэ, Молотовско, Костромско, Новгородско, Псковско областнуудай ба Марийска АССР-эй МТС-үүд тракторнууд ба хүдөө ажыхын машинанууды заабарилгын талаар хожомдохо ябадал. Эдэ ба мүн бусадшы олон областнуудта заабарилгын аалихан темптейгээр ябажа байханын юун дээрэй болооб гэхэдэ, тэндэхи нотагуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд хадаа заабарилгы эхилэхэ болзороо алдан ба мүнөө үедэ өөздынгөө хожомдолы зайсуулха болон хойно хожомдохо ябадан МТС-үүдтэ шухала тубаламжа үзүүлхэ тушаа еһотой шаһа хэмжээ абанаггүй.

Зарим областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органоуд болбол заабарилга дээрэ ажальы эмхидхэхэ ба заабарилгын шанарай хойноһоо хинан хараха тухай анхаралаа хүсэд табинаггүй. Горьковско, Саратовска, Сталинградска, Рязанска, Воронежско областнуудай, Ставропольска ба Красноярска хизаарнуудай МТС-үүдтэ шаһалгата хээд үзэхэдэ, мууса заабарилгадан тракторнууды ба хүдөө ажыхын машинанууды бэлэн болоо гээд гаргаан ушарнууд элэрүүлгэдэбэн.

Транспортна машино-бүтээлгын Министрство болон автомобильна ба тракторна промышленностии Министрство болбол тракторна детальнууды, илангаа С-60, С-65, С-80 ба СТЗ—НАТИ гэжэ гү-

сенячна тракторнуудта хэрэгтэй детальнууды, мүн тэршэлэн тогтоомолом номенклатурын еһоор подшинигууды бтэргаргаха ба хүдөө ажыхыда эмхидхэхэ тушаа даалгабарине дүргэгжэ болгохо ябадалы хангангүй, тэрээн дээрэбшэ боложо МТС-үүд совхозууды запасной частынууд хангаха ябадалда табалда уруулана. Транспортна машино-бүтээлгын Министрствын хэдэ хэдэн водууд гусенична тракторнууд хэрэгтэй угаа шухала детальнууды бүтээхэ үйлдбэрине болошоо аалиханаар шудална, тинхэ араа эдэ детальнууды МТС совхозуудта үгэхэ түсбэы заадууд саг үргэлжэ дүргэнхэй.

Хүдөө ажыхын машино-бүтээлгын Министрствын заводууд хабарай тарилгада хэрэгтэй селкэнүүд, культиваторнууд, лучильниг морин плугууд ба борнойнууд түсбэбшэ ба хүдөө ажыхыда түсбэбшэдэ дүргэнхэй.

Зарим обкомууд, крайкомусоюна республикануудай комитетуудай ЦК-нууд хүдөө ажыхын машинанууды, мүн тэршэны тракторнуудта ба хүдөө ажыхын машинануудта хэрэгтэй запасной частынууды ба подшинигууды бүтээн гаргалгада хиналта ба анхарал табиха ябадалы хулаар ханган ба завод бүхэндэ тогтоомолом номенклатуратай тааруулан хэрэгсэлүүды бүтээн гаргаха хүдөө ажыхыда үгэхэ хүсбөө мотаггүй дүргэхынь предприятиндай хүтэлбэрлэгшэдхэ эрхэ.

Хабарай полевой хүдэлмэри амжалтатгайгаар үнгэрэгшэ тракторна паркы горючар ба түрхихэ тооор хаһа саг соонь хаһа ябадалаа нилээд ехээр дүлдэха болоно.

Мүнөө жэлдэ хабарай тарилга

КОЛХОЗУУД, МТС БА СОВХОЗУУДАЙ ХАБАРЫ ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛЭЙ ЯБАСА ТУХАЙ

(Түгээл)

хэрэгтэй горючине 1948 онойхдо орходо ехээр МТС-үүдтэ абаашан байна. Ставропольска хизаарай, Сталинградска, Курска, Крымска, Тамбовска областнуудай олохон МТС-үүд хабарай тарилгада хэрэгтэй горючине дүрэн абаашанхай байна гэшэ.

МТС-үүдтэ горючар ба турхиха тоноо хангаха тушаа хүдэлмэрийн амжалтатгайгаар ябахын ба мун тэршэлэн нефтин ажахы хабарай тарилгада бэлэдхэх хажуугаар, хэд хэдэн областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта энэ хэрэгтэ тимэ шухала удхатай юм гэжэ тоолодоггүй байха юм. Чкаловска, Рязанска, Кировска, Молотовска, Кемеровска, Новосибирска областнуудта, Алтайска хизаарта, Татарска, Чувашска ба Башкирска АССР-үүдтэ горючине зөөжэ абаашалга аалхын темпээр ябуулагдана, хабарай тарилгада шухала хэрэгтэй горючине запасууды халагалхын тулада нэмжэ уюулхээр нефтетары багтамжатай болгохын арга бэдэрнэгүй. Мүнөө бин байхан нефтетарнууд олохон МТС-үүдтэ хэлбэн заагдангай, мун тэршэлэн заправка хэжэ эмсэг хэрэгсэлүүдтэ полевой хүдэлмэридэ мууша бэлэдхэгдэнэ.

Тракторнууд ба хүдөө ажахын машинанууды наадгүй найнаар ба бүтээсэ хэтэйгээр хүдэлгэхэ ябадалы хангаха шадха мэрэгжэлтэй кадрнуудаар МТС-үүдтэ хүсэлдүүлхын тулада областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта трактористнууды ба тракторна бригадануудай бригадирнууды хурган бэлдэхэ тушаа, тэршэлэн механизаторска кадрнуудай мэрэгжэлы дээшлүүлжэ тушаа яһала ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байха юм.

Мүнөө үедэ механизацин хургулинуудта ба МТС-үүдтэ дэргэдэхэ курсануудта 174 мянга гаран трактористнууд хуража байна, тэдээр 1949 оной хабар анха түрүшынхээр тракторай рулда хураха болоно. Хамта 4 мянга гаран трактористнууд тракторна бригадануудай бригадирнууд болохо хүдэлмэрилхөөр бөө бэлдэжэ байна.

Трактористнууд ба тракторна бригадануудай бригадирнууды хурган бэлдэхэлгэ Украинска ССР-тэ, Воронежска, Курска, Тамбовска, Чкаловска, Ростовска, Владимирска, Свердловска, Кемеровска, Томска областнуудта, Бурят-Монголой ба Удмуртска АССР-үүдтэ амжалтатгайгаар ябаха байна.

Молдавска ССР-тэ, Псковска, Новгородска ба Смоленскэ областнуудта трактористнууды бэлдэхэлгэ муугаар эмхидхэгдэнэй. Запим областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта, илангала Пензенска, Молотовска, Тамбовска, Горьковска ба Саратовска областнуудта трактористнуудай ба тракторна бригадануудай бригадирнуудай мэрэгжэлы дээшлүүлжэ тушаа хүдэлмэри хангалтаггүйгөөр ябуулагдана, Вологодска, Тюменскэ, Читинскэ областнуудта, Чувашска ба Марийска АССР-үүдтэ трактористнууды ба тракторна бригадануудай бригадирнууды хэлбэн бэлдэхэ хэрэгтэ мүнөө хүртээр түшөө ороодуй.

Колхозуудтай догорууды баталха, үйлдэрин түсбүүды зохохо, мун тэршэлэн тракторна бригадануудай ямар хүдэлмэри хэжэ байхан тэрэ бүхэнэй хэмжээ ба планарай талаар уялгата агротехническэ эрилтэнүүды хэды шэнээн гүнзэггээр хахалха, үрхэ тариха нормо, үрхэ хэды шэмээн гүнзэггөөр тариха ба хүдэлмэри бүхэни дүргэхэ болзор гэхэ мэты готорхойлон гаргаха, тракторна бригадануудта даалгаринууды зохохо тушаа хабарай тарилгын хийтэр МТС-үүдтэ угаа шухала ба ехээн хүдэлмэри хэгдэхэ еһотой.

Мүнөө үедэ МТС-үүдтэ тракторна бригаданууды трактористнуудай, принципигүүдэй ба хангаха хүдэлмэрилгээшлэй мэрэгжэлтэй кадрнуудай хүсэлдүүлэн табиха тушаа хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Олохон тракторна бригаданууд 1949 оной үйлдэрин даалгарини үзбшэн хэлсээд байхалдаа, харьяата колхоздоо ургаса дээшлүүлжэ, горючине, материал, запасной частынууды алмажа арбижа байха, хүдөө ажаллэй бүхэ хүдэлмэрийн шанары найжаруулха болон тракторна хүдэлмэрийн үнэ сэнгы хамдаруулха тушаа ехэ болгодонон утамал уяланууды бөө дээрэ даажэ абанад.

Бага, бригадануудай полевой станциуды түхээр хэ хинүүдэй байхэ вагончигууды хэлбэн за-

ахаа хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Зүгөөр, олохон областнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта колхозуудтай догвор баталха, үйлдэрин түсбүүд ба даалгаринууды зохохо тушаа хүдэлмэри түшөө эхилээдүй ба бүри орой болгохо хээр хойшлуулагдажа байна. Мун тэршэлэн 1948 ондо баталагдахан догворнуудаар МТС-үүд ба колхозуудай абанан уялануудай хэрэгтэ дүргэниэниэ колхознигуудай хамтын суглаанууд дээрэ үзбшэн хэлсээд аалиханаар ябуулагдана.

Партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай ба МТС-үүдтэ зарим хүтэлбэрилгээд болбол догворнууды баталалга болон тэдэниэниэ райгүйсэдкоммуудта регистратцилыгэ дан ехээр унжагайруулга, заримдаа колхознигуудай эдбхиэтэй хабадалгагүйгөөр ба хамтын суглаанууд дээртү хэлсэжэ үзэнгүйгөөр, хабарай полевой хүдэлмэрийн эхилэн хойно хэлдэ байхан үнзэрэгшэ жэлүүдтэй алдуу эндүе дахин дабтажа байна гэшэ. Энээн дээрээ болохо, МТС ба колхозуудтай хоорондохин зүб харилсааниш эблэдэг ба колхозуудта хүдөө ажахын хүдэлмэринүүды ханга саг соонь шанар найтайгаар үнзэрэгшын түлөө МТС-үүдтэ харюусалган бага болодог байхан юм.

Хабарай полевой хүдэлмэрийн эхилтэр багхан саг үлөөд байна, гинимэ хадан ССРС-эй хүдөө ажахын Министрствын, партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай хойшоолуушгүй зорилго болбол машинно-тракторна станцинуудай хамаг бүхэ материално-техническэ эмсэг хэрэгсэлүүды хабарай тарилгада бэлэдхэжэ түргэнөөр дүргэхэ ябадал болоно.

Энэ зорилгоор нимэ юумэ хэжэ шухала габэл:

а) тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудай забарилгыгэ тогтоогомол болзор соонь заагаагүй дүргэхэ тушаа хэмжээ абаха, мун тинхэнэ забарилгыгэ эрхим шанартайгаар хэжэ хангаха;

б) хабарай полевой хүдэлмэрийн эхилтэр МТС бүхэндэ хабарай тарилгада дүрэн хүрэхэ хэмжээтэйгээр горючине болон түрхихэ тононуудай запас бин болгохоор МТС-үүдтэ нефте-продуктиуды зөөжэ абаашаха ябадалы шангадхаха. Горючине болон түрхихэ тоно халагалхын тулада нэмэлтэ нефтетарнууды нотаг дээрэ бэдэржэ олохо тушаа хэмжээ абаха;

в) колхозуудтай МТС-эй догвор баталха хэрэгтэ ойрын үдэрүүдтэ дүргэжэ, тэрэниэ ханга саг соонь хаража үзэхэ ба райгүйсэдкоммуудта регистратцила ябадалы хангаха. Догворнууды болон нэмэлтэ хэлсээнүүды баталхалдаа, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдтэй түрэл бүхэниэ дүргэхэ болзорой ба шанарай талаар МТС болон колхозуудай өөлд хоорондын абалсаха уяланууды зүбөөр тогтоохо тухай тусгаар анхалала хандуулжэ. Колхозуудтай МТС-эй баталхан догворнууды колхознигуудай хамтын суглаанууд дээрэ үзбшэн хэлсэлгы эмхидхэхэ;

г) механизаторска кадрнууды бэлдэхэ ба хэлбэн бэлдэхэ хүдэлмэрийн найжаруулжа, МТС бүхэндэ трактористнууды, тракторна бригадануудай бригадирнууды, принципигүүды, учетчик-заправщикнууды болон механиканиуды бэлдэхэ ба хэлбэн бэлдэхэ тушаа тогтоогодонон түсбүүды заагаагүй дүргэхэ ябадалы хангаха. Тракторна бригаданууды трактористнуудаар, принципигүүдээр, горючине зөөжшдөөр болон бусад хангаха хүдэлмэрилгээшдөөр наяр хүсэлдүүлжэ табиха;

д) 1949 ондо МТС-үүдтэ үйлдэрин түсбүүды, мун тэршэлэн тракторна бригадануудта үгтэхэ жэлэй даалгаринууды ханга саг соонь зохохо ябадалы хангаха. Тракторна бригадануудта үгтэхэ даалгаринууд соо хабарай, зунай ба зун-намарай сагуудта хэгдэхэ тракторна хүдэлмэринүүдтэй хэмжээ амаар-амарын иланга тогтоохо, мун тэршэлэн трактор бүхэнөөр хэжэ ажаллэй показателнууды саг-сагаарн иланга ба тракторна бригадын тракторист бүхэнэй хэжэ халаанай ба дунда жэшээнэй сүдхын нормонууды хараалжа;

е) тракторна бригаданууды нүдэл нефтетараар, заправка хэжэ эмсэгээр, мун тэршэлэн полевой хүдэлмэрийн үедэ тракторнуудай хойнохоо техническэ хаууналга хэдын тулада багажа эмсэгүүдээр ба запасной частынуудаар хангаха. Поли дээрэ тракторна бригадануудта техническэ туша-

ламжа үзүүлхын тулада нүдэл ремонтно мастерскойнууды ханга саг соонь бэлэн болгохо.

Хэдэ хэдэн областнууд, хизаарнууд ба республикануудта үнзэрэгшэ жэлдэ хабарай полевой хүдэлмэринүүды үнзэрэгшөөр МТС бүхэнэй хэрэгтэ бэлэн болонониэ найса шалгажа үзөөгүй ба тэндэ бин байхан дугуунууды зайлуулаха тушаа шухала хэмжээ абагаагүй байхан хадан, хабарай полевой хүдэлмэрийн үедэ олохон МТС-үүдтэ тракторна паркнуудай ажалгүй мин байха ушарнууд угаа олон үзэгдэнэ, үдэрлэгшэ нормонууды дүргэггүй байжа, тэрэн хабарай тарилгын болзорны удааруулха ябадалда хүргэнэн юм. Тинимэ дугуунууды гаргахагүйн, хабарай полевой хүдэлмэридэ МТС-үүдтэй ханга саг соогоо бэлэдхэхэ ябадалы хангахын, машинно-тракторна паркы шанар найтайгаар зайлахын түлөө МТС-эй хүтэлбэрилгээшдэй харюусалгы дээшлүүлхын зорилгоор, ССРС-эй хүдөө ажахын Министрство, партийна, советскэ органууд болбол хабарай полевой хүдэлмэрийн эхилгээшэ түрүн нэгэ харааха оройтонгүй, хабарай полевой хүдэлмэридэ МТС бүхэнэй хэрэгтэ бэлэн болонониэ шалгажа үзэхэ болоно.

Хабарай полевой хүдэлмэридэ МТС-үүдтэ хэрэгтэ бэлэн болонон тухай сэнгэлтэ үгэхэдэ, доро дурсагдахан показателнууд дээрээшэ үндэлжэ болоно гэбэл:

а) тракторнууд, хүрхэ элдүүлжэ, тарилга хэжэ ба хүдөө ажахын бусад машинанууд болон эмсэгүүды забарилха түсбөө хэрэгтэ дүргэниэниэ ба тэрэнэй шанары болон плугуудта предлужнигууды хүсэлдүүлжэ табианиэ;

б) горючине ба түрхихэ тононууды зөөжэ асарха түсбөө дүргэниэниэ, МТС-эй нефтебазануудай ба тракторна бригадануудай нэгэ газартаа байха ба нүдэлээр ябаха бүрин бүтэн нефтетараар болон заправкача эмсэг хэрэгсэлээр хангаганиэ;

в) трактористнуудай, тракторна бригадануудай бригадирнуудай, принципигүүдтэй, учетчик-заправщикуудай, механиканиудай, агроноуудай болон агрономелинаторнуудай кадрнууды бэлдэхэ ба хэлбэн бэлдэхэ түсбөө дүргэниэниэ, механизаторска кадрнууды бэлдэнэ ба хэлбэн бэлдэнэ шанары;

г) нүдэл ремонтно мастерскойнууды бэлдэнэниэ, тэдэниэ слесарно-монтажна багажа эмсэгүүдээр ба запасной частынуудаар дүрэн хангаганиэ, автомашинуудай хэрэгтэ бэлэн байганиэ ба забарилхан шанары, тракторна бригадануудай шухала хэрэгтэй эмсэг хэрэгсэлээр хангадананиэ;

д) хүдөө ажахын хүдэлмэринүүды хэжэ ба полинууды хамгаалха модо буулгаха хүдэлмэри хэдын тулада, колхозуудтай МТС-эй догвор баталганиэ;

е) тракторна бригаданууды хүнүүдээр хүсэлдүүлжэ табианиэ, мун тэдэниэ колхозуудта бажигүүлэн даалганиэ, тракторна бригадануудта үйлдэрин даалгаринууды ба график — маршрутнууды тогтоохо үгтэниэ;

ж) колхозууды агротехническэ талаар хангаха, харьяата колхозуудтаа ногоо тарилгата севооборотто орохо түсбүүды болон полинууды хамгаалха модо буулгаха түсбүүды зохожо табианиэ хангалса болоно.

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ МТС-үүдтэ бэлэн болонониэ шалганан результадууд тохой акт бэшээд, тэрэн соогоо полевой хүдэлмэринүүдтэ МТС-үүдтэ хэрэгтэ бэлэн болонон тухай сэнгэлтэ үгэхэ, хабарай тарилгада МТС-үүдтэ хэдын бэлдэхэдэ ямар дугуунууд бин байганиэ тэмдэглэхэ ба тэдэниэ зайлуулаха болзонынь зааха байна.

Хабарай тарилгата МТС-үүдтэ хэрэгтэ бэлэн болонониэ шалганан результадууды МТС-үүдтэ Советууд дээрэ үзбшэн хэлсэхэ.

МТС-үүдтэ полевой хүдэлмэридэ хэрэгтэ бэлэн болонониэ дахин дабхар шалгажа үзэхэ болзор тогтоохо уялгатай.

Мүнөө хабар орооното культуранууды тарихын хажуугаар, ССРС-эй тала газарта ба модото тала газартай районуудта хамгаалгын модо буулгахан зурууд газарнууды бин болгохо тушаа ехээн хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Энэ хүдэлмэри хэжэ дүргэхэ хэрэгтэ шэнээр байгуулагдахан ой модо хамгаалгын станцинууд тусгаар ехэ үргэгтэй байха юм.

III. Совхозуудай тарилгада бэлэдхэхэ тушаа

1949 ондо ССРС-эй совхозуудай Министрствын, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын ба ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрствын совхозууд недондойхиодо орходоо үлэмжэ эмхитэйгээр хабарай тарилгада бэлэдхэжэ байна.

1949 оной февралын 1-дэ тракторнуудай намар-үбэлэй забарилгын гүрэнэй түсбө бүхы системн совхозуудаар 77,5 процент дүргэгдээд байха, тэдэнэй дунда ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозуудаар 79 процент дүргээн байгаа. Хамта 272 совхоз тракторнууды зааха түсбөө хүсэд дүргэжэ, тэдэнэй дунда Ростовскэ зерногостртын совхозууд оролсоно. Украинска ССР-эй, Куйбышевска, Пензенскэ, Тамбовска, Читинскэ областнуудай, Татарска ба Удмуртска АССР-үүдтэ совхозууд тракторнууды ба хүдөө ажахын машинанууды хэлбэн заажа дүргэхэ дүтөөлөө.

Мүнөө хабарай полевой хүдэлмэридэ машинно-тракторна паркы бэлэдхэхэ талаар Узбекскэ ССРС-эй, Крымскэ, Грозненско, Кемеровскэ, Смоленскэ, Тюменскэ областнуудай совхозууд оройтожо байна. Мун тинхын хажуугаар Красноярска хизаарай, Сталинградска, Саратовска ба бусад областнуудай зарим совхозуудта муугаар заагдангай тракторнууды ба хүдөө ажахын машинанууды бэлэн болохо гээд гаргаха ябадал үзэгдэнэ.

Манай оройной урда гүтэхэй районнуудай—Украинска ССР-эй, Краснодарска ба Ставропольска хизаарнуудай, Ростовска, Астраханска, Сталинградска областнуудай олонхи совхозууд хабарай тарилгада хэрэгтэй горючине дүрэн зөөжэ абаашад байна.

ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын совхозуудта, мун тэршэлэн Казахска ССР-эй совхозуудта горючине шэрлэгэ аалиханаар ябуулагдана.

1949 ондо совхозууд болбол шэнэ шэнэ тракторнууды ба хүдөө ажахын машинанууды яһала олоор абахан гэшэ, энээнэй дашарамда совхозуудта механизаторска кадрнууды бэлдэхэ ба хэлбэн бэлдэхэ тушаа ехээн хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Совхозуудай дэргэдэхэ курсануудта ба механизацин хургулинуудта мүнөө үедэ 16,5 мянган трактористнууд хуража байна. Совхозуудта механизаторска кадрнууды бэлдэхын талаар ажал хэрэгүүдынь юрэнхы дээрэ хангалтатай байбашэ.

ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрствын совхозууд, мун тэршэлэн Узбекскэ ССР-эй, Казахска ССР-эй, Челябинска, Курганска, Новосибирскэ областнуудай совхозууд тус хүдэлмэри ябуулхын талаар ехээр хожомдожо ябанад.

Олонхи совхозууд 1949 оной хабарай тарилгада хэрэгтэй орооното ба бовоо культурануудай үрхэ хүрэнгөөр өөлдгөө дүрэн хангаад байна. ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын ба ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрствын совхозуудта үрхэ хаалга бусад совхозуудтаа найнаар табигдахай. ССРС-эй совхозуудай Министрствын талаар хамта 31 областнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай совхозуудта үрхэ хаалга хүсэд дүргэдэ байна гэбэл, тэдэнэй дунда Украинска ССР-тэ, Белорусска ССР-тэ, Литовско ССР-тэ, Молдавска ССР-тэ, Латвийска ССР-тэ ба Эстонско ССР-тэ, Краснодарска хизаарта; Ростовско, Крымскэ, Калининградска, Кемеровскэ, Иркутска, Московско, Смоленскэ ба бусад областнуудта. Тинхэдэ Азербайжанска ССР-эй, Ставропольскэ хизаарай, Брянска, Тульска, Опловско областнуудай совхозууд үрхэ хаалгы дүргэхэ дүтөөлөө.

Олохон совхозууд мүнөө үедэ үрхэ хүрэнгы сзбэрлэхэ ба тэрэ-

ССРС-эй хүдөө ажахын Министрство, ССРС-эй ой модоной ажахын Министрство, нотаг нотагуудай партийна ба советскэ органууд болбол ой модо хамгаалгын бүхы станцинууд хабарай полевой хүдэлмэрийн эхилмэсээр өөлдгөө үйлдэрин ажал-ябуулгы дэлгэрүүлэн ябуулжа шадхын тулада, тэдэниэ шухала хэрэгтэй мэрэгжэлтэй ба хүдэлмэриншдэй кадрнуудаар, үйлдэрин ба албангзарай байрануудаар, тракторнууд ба бусад машинануудаар хангаха тушаа хэмжээ абаха уялгатай.

ССРС-эй совхозуудай Министрство, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын совхозуудта 1-эй мэдээгээр, бүхы системн совхозуудта орооното ба бовоо культурануудай үрхэ хүрэнгын 93-94 процентн сзбэрлэгдэн байба. ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозуудта сзбэрлэгдэн үрхэнбөө 73 процентн тарилгын кондицила хүргэгдэбэ, бусад системн совхозуудта — 80 процент тухай болоод байна.

Правительствын үгээн даалгарини еһоор олохон совхозууд 1949 ондо хүжэ үргэлжээдэ сортовой тарилга хэжэ хэрэгтэ орохын тулада өөлдгөө сортовой үрхөөр дүрэн хангаба. Крымскэ, Ростовско областнуудай, Краснодарска ба Ставропольска хизаарнуудай, Узбекскэ ССР-эй совхозууд сортовой үрхөөр бусаднаа дээрээр хангалданхай. Уралай, Сибирин районнуудай ба Казахска ССР-эй совхозууд сортовой үрхөөр дутамаг хангадан байна. Эла районнуудай совхозууд болбол Правительствын үгээн туһаламжы дутамаг хэрэгжэ, кондицино бшэ ба сортово бшэ үрхэнүүды гүрэнэй ресурснуудта үгтэхэ сортовой үрхөөр андалдаха абаха ябадалы эмхидхэнгүй. Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, Тюменскэ, Читинскэ, Челябинска, Новосибирскэ областнуудай, Казахска ССР-эй совхозууд үрхэ хүрэнгэ андалдаха абалгада мүнөө хүртээр бодото дээрэ түшөө ороодуй.

Ногоо тарилгада полевой ба тэжээлэй севооборуды хурдан түргэнөөр ашаглахын зорилгоор, совхозууд энэ жэлдэ олон жэлэй ногоонууды тариха тарилгата нилээд ехээр үргэхэхэ еһотой. Олохон совхозууд тарилгынгаа түсбөө дүргэхэ ябадалы хангаха хэмжээтэйгээр олон жэлэй ногоонуудай үрхэ хүсэд хаагаад байна гэшэ, тэдэнэй дунда ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрствын, ССРС-эй хүдөө ажахын Министрствын совхозууд оролсоно. ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозууд олон жэлэй ногоонууды тариха үрхөөр өөлдгөө дүрэн хинаха тушаа хэмжээ абанагүй.

Олохон совхозууд саһа тогтоохо, поли дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха, мун бусад ондошы үгтэжүүлгын зүйлүүды суглуулха мэтын үбэлэй сагай агротехническэ хэмжээ-ябууланууды муугаар бэлдүүлжэ байна. Саратовска, Челябинска, Чкаловска областнуудай, Алтайска хизаарай ба Казахска ССР-эй совхозуудта энэ хүдэлмэри илангала муугаар эмхидхэгдэнэй.

Хабарай тарилгада совхозуудай хаһа саг соонь ба али бүхы талаар бэлэдхэхэ ябадалы хангахын зорилгоор, ССРС-эй совхозуудай Министрство, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрство, ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрство, нотаг нотагуудай партийна, советскэ органууд болбол трест ба совхоз бүхэндэ тарилгада бэлдэхэй хэрэгтэ байганиэ тон богинохон болзор соо хаража үзэхэ, тракторнууд ба хүдөө ажахын машина эмсэгүүды саг болзор соонь шанар найтайгаар забарилха, горючине зөөжэ асарха, механизаторска кадрнууды хурган бэлдэхэ, үрхэ хүрэнгы тарихаар бэлэн болгохо, минеральна үгтэжүүлгын зүйлүүды асарха ба поли дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха ябадалууды хангаха хэмжээ-ябууланууды зохохо ба хүсэндэ үргэхэ зэргэ-тэй. Совхозуудта үйлдэрин түсбүүды зохохо, мун тэршэлэн хабарай тарилгын даалгаринууды огделени, бригада ба звен-

нуудта хүргэхэ, үйлдэрин зэм хэрэгсэлүүды ба газар эдлүүр участогууды тэдэндэ даалга үгэхэ хэрэгтэ ойрын үдэрүүд дүргэхэ. Хойно хожомдожо хан совхозууды эмхидхэлэй алын талаар бажигүүлжэ тушаа хэжэ-ябууланууды зохохо, хабарай тарилгада бэлэдхэл хэгдэхэ ба тэрэниэ үнзэрэгшэ тэдэ туһаламжа үзүүлжэ болоно. Ой модоной-мелниоративна бригаданууды эмхидхэжэ түргэнөөр дүргэхэ тэдэниэ мэрэгжэлтэй кадрнууды хүсэлдүүлжэ табиха, тракторнууд ба хүдөө ажахын машинанууды зэбсэгжүүлжэ ябадалы ханга шухала.

ССРС-эй совхозуудай Министрство, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын совхозуудта 1-эй мэдээгээр, бүхы системн совхозуудта орооното ба бовоо культурануудай үрхэ хүрэнгын 93-94 процентн сзбэрлэгдэн байба. ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозуудта сзбэрлэгдэн үрхэнбөө 73 процентн тарилгын кондицила хүргэгдэбэ, бусад системн совхозуудта — 80 процент тухай болоод байна.

Правительствын үгээн даалгарини еһоор олохон совхозууд 1949 ондо хүжэ үргэлжээдэ сортовой тарилга хэжэ хэрэгтэ орохын тулада өөлдгөө сортовой үрхөөр дүрэн хангаба. Крымскэ, Ростовско областнуудай, Краснодарска ба Ставропольска хизаарнуудай, Узбекскэ ССР-эй совхозууд сортовой үрхөөр бусаднаа дээрээр хангалданхай. Уралай, Сибирин районнуудай ба Казахска ССР-эй совхозууд сортовой үрхөөр дутамаг хангадан байна. Эла районнуудай совхозууд болбол Правительствын үгээн туһаламжы дутамаг хэрэгжэ, кондицино бшэ ба сортово бшэ үрхэнүүды гүрэнэй ресурснуудта үгтэхэ сортовой үрхөөр андалдаха абаха ябадалы эмхидхэнгүй. Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, Тюменскэ, Читинскэ, Челябинска, Новосибирскэ областнуудай, Казахска ССР-эй совхозууд үрхэ хүрэнгэ андалдаха абалгада мүнөө хүртээр бодото дээрэ түшөө ороодуй.

Ногоо тарилгада полевой ба тэжээлэй севооборуды хурдан түргэнөөр ашаглахын зорилгоор, совхозууд энэ жэлдэ олон жэлэй ногоонууды тариха тарилгата нилээд ехээр үргэхэхэ еһотой. Олохон совхозууд тарилгынгаа түсбөө дүргэхэ ябадалы хангаха хэмжээтэйгээр олон жэлэй ногоонуудай үрхэ хүсэд хаагаад байна гэшэ, тэдэнэй дунда ССРС-эй эдээ-хоолой промышленностин Министрствын, ССРС-эй хүдөө ажахын Министрствын совхозууд оролсоно. ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозууд олон жэлэй ногоонууды тариха үрхөөр өөлдгөө дүрэн хинаха тушаа хэмжээ абанагүй.

Олохон совхозууд саһа тогтоохо, поли дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха, мун бусад ондошы үгтэжүүлгын зүйлүүды суглуулха мэтын үбэлэй сагай агротехническэ хэмжээ-ябууланууды муугаар бэлдүүлжэ байна. Саратовска, Челябинска, Чкаловска областнуудай, Алтайска хизаарай ба Казахска ССР-эй совхозуудта энэ хүдэлмэри илангала муугаар эмхидхэгдэнэй.

Хабарай тарилгада совхозуудай хаһа саг соонь ба али бүхы талаар бэлэдхэхэ ябадалы хангахын зорилгоор, ССРС-эй совхозуудай Министрство, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрство, нотаг нотагуудай партийна, советскэ органууд болбол трест ба совхоз бүхэндэ тарилгада бэлдэхэй хэрэгтэ байганиэ тон богинохон болзор соо хаража үзэхэ, тракторнууд ба хүдөө ажахын машина эмсэгүүды саг болзор соонь шанар найтайгаар забарилха, горючине зөөжэ асарха, механизаторска кадрнууды хурган бэлдэхэ, үрхэ хүрэнгы тарихаар бэлэн болгохо, минеральна үгтэжүүлгын зүйлүүды асарха ба поли дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха ябадалууды хангаха хэмжээ-ябууланууды зохохо ба хүсэндэ үргэхэ зэргэ-тэй. Совхозуудта үйлдэрин түсбүүды зохохо, мун тэршэлэн хабарай тарилгын даалгаринууды огделени, бригада ба звен-

нуудта хүргэхэ, үйлдэрин зэм хэрэгсэлүүды ба газар эдлүүр участогууды тэдэндэ даалга үгэхэ хэрэгтэ ойрын үдэрүүд дүргэхэ. Хойно хожомдожо хан совхозууды эмхидхэлэй алын талаар бажигүүлжэ тушаа хэжэ-ябууланууды зохохо, хабарай тарилгада бэлэдхэл хэгдэхэ ба тэрэниэ үнзэрэгшэ тэдэ туһаламжа үзүүлжэ болоно. Ой модоной-мелниоративна бригаданууды эмхидхэжэ түргэнөөр дүргэхэ тэдэниэ мэрэгжэлтэй кадрнууды хүсэлдүүлжэ табиха, тракторнууд ба хүдөө ажахын машинанууды зэбсэгжүүлжэ ябадалы ханга шухала.

ССРС-эй совхозуудай Министрство, ССРС-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Министрствын совхозуудта 1-эй мэдээгээр, бүхы системн совхозуудта орооното ба бовоо культурануудай үрхэ хүрэнгын 93-94 процентн сзбэрлэгдэн байба. ССРС-эй совхозуудай Министрствын совхозуудта сзбэрлэгдэн үрхэнбөө 73 процентн тарилгын кондицила хүргэгдэбэ, бусад системн совхозуудта — 80 процент тухай болоод байна.

Правительствын үгээн даалгарини еһоор олохон совхозууд 1949 ондо хүжэ үргэлжээдэ сортовой тарилга хэжэ хэрэгтэ орохын тулада өөлдгөө сортовой үрхөөр дүрэн хангаба. Крымскэ, Ростовско областнуудай, Краснодарска ба Ставропольска хизаарнуудай, Узбекскэ ССР-эй совхозууд сортовой үрхөөр бусаднаа дээрээр хангалданхай. Уралай, Сибирин районнуудай ба Казахска СС